

შეფასების რუბრიკის დანიშნულება ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის დაწყებით კლასებში

მეგი ქიმერიძე

ქ.ახალციხის #1 საშუალო სკოლის დაწყებითი კლასების მასწავლებელი
megiqimeridze@gmail.com

ანოტაცია:

თანამედროვე ეტაპზე ეფექტური და წარმატებული სწავლების მისაღწევად მნიშვნელოვანია მოსწავლეთა მოტივაციის ამაღლება, რაშიც ძალზედ დიდ როლს ასრულებს მოსწავლეთა ობიექტური შეფასება, შეფასების მრავალმხრივი მიდგომა, შეფასების რუბრიკების გამოყენება მუშაობის პროცესში.

დღესდღეობით ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლაში გამოიყენება ორი ტიპის შეფასება - განმსაზღვრელი და განმავითარებელი. განმსაზღვრელი შეფასება სწავლის ხარისხს აკონტროლებს და ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრულ მიზნებთან მიმართებით მოსწავლის მიღწევის დონეს ადგენს; განმსაზღვრელ შეფასებაში ქულა იწერება. განმავითარებელი შეფასება თითოეული მოსწავლის განვითარების დინამიკას აკონტროლებს და სწავლის ხარისხის გაუმჯობესებას უწყობს ხელს.

მოსწავლეთა სწავლისადმი დადებითი დამოკიდებულებისა და მოსწავლეთა მოტივაციის ამაღლებისათვის, სასურველია, უმცროსკლასელები გაკვეთილებზე ყოველდღიურად შევაფასოთ; ამისათვის გამოვიყენოთ წინასწარ მომზადებული შეფასების რუბრიკები. სქემებში საგნობრივი სტანდარტის მიხედვით განვსაზღვროთ ინდიკატორები, შეფასების კრიტერიუმებში მივუთითოთ კომპეტენციის დონეები-მაგალითად, მაღალი, საშუალო, დაბალი. მაღალი შეფასება, ასევე, შეგვიძლია გამოვხატოთ ღიმილების, ყვავილების, ვარსკვლავების და სხვა ნიშნების მინიჭებით, რასაც წარმატებით ვიყენებთ კიდევ სწავლების პროცესში.

საკვანძო სიტყვები: ეფექტური და წარმატებული სწავლება, მოსწავლეთა მოტივაცია, განმსაზღვრელი და განმავითარებელი შეფასება

თანამედროვე საგანმანათლებლო სივრცეში ეფექტური და წარმატებული სწავლების მისაღწევად მნიშვნელოვანია მოსწავლეთა მოტივაციის ამაღლება, რაშიც ძალზედ დიდ როლს ასრულებს მოსწავლეთა ობიექტური შეფასება, შეფასების მრავალმხრივი მიდგომა, შეფასების რუბრიკების გამოყენება მუშაობის პროცესში.

დღესდღეობით ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლაში გამოიყენება ორი ტიპის შეფასება - განმსაზღვრელი და განმავითარებელი. განმსაზღვრელი შეფასება სწავლის ხარისხს აკონტროლებს და ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრულ მიზნებთან მიმართებით მოსწავლის მიღწევის დონეს ადგენს; განმსაზღვრელ შეფასებაში ქულა იწერება. განმავითარებელი შეფასება თითოეული მოსწავლის განვითარების დინამიკას

აკონტროლებს და სწავლის ხარისხის გაუმჯობესებას უწყობს ხელს. **(დაწყებითი კლასების მათემატიკის დავალების ბარათები, USAID/G-RIIED)**

განმავითარებელი შეფასებისას გამოიყენება ისეთი საშუალებები, როგორებიცაა: სიტყვიერი კომენტარი, რჩევა-დარიგება, დაკვირვების ფურცელი, თვითშეფასებისა და ურთიერთშეფასების სქემა, კითხვარი, სიტყვიერი (ზეპირი/წერილობითი) კომენტარი, უნარის განვითარების დონის აღწერა და სხვ.; ამდენად, განმავითარებელი შეფასება კონკრეტული მოსწავლის წინსვლის საფუძველზე ხორციელდება მოსწავლის საკუთარ მიღწევებთან მიმართებით - თუ რა დონეს ფლობდა და შეფასების მომენტში რა დონეს ფლობს. განმსაზღვრელი შეფასება ხორციელდება იმის საფუძველზე, თუ რამდენად მიაღწია მოსწავლემ საგნობრივი სტანდარტით განსაზღვრულ შედეგებს, ყველასათვის საერთო, სტანდარტით დადგენილ ნორმასთან მიმართებით. მოსწავლეთა აკადემიური მიღწევები ფასდება ათქულიანი სისტემით ხუთი დონის მიხედვით (დაბალი - 1-2 ქულა, საშუალოზე დაბალი - 3-4 ქულა, საშუალო - 5-6 ქულა, საშუალოზე მაღალი - 7-8 ქულა, მაღალი - 9-10 ქულა). ცნობილია, რომ განმავითარებელ და შემაჯამებელ შეფასებებს შორის ძირეული განსხვავება შეფასების პროცედურის ჩატარების დროა. მაგალითად, შემაჯამებელი ტესტირება ტარდება სასწავლო კურსის ბოლოს, ხოლო განმავითარებელი ტესტირება - კურსის დასაწყისში და მისი მიმდინარეობისას. განმავითარებელი შეფასების ინსტრუმენტები ისეა შექმნილი, რომ უფრო მჭიდრო კავშირი აქვთ სწავლის პროცესსა და სასწავლო მასალასთან, ამიტომ მათ უფრო ხშირად და დინამიკურად იყენებენ. განმავითარებელი შეფასების პროცედურა ისეთ დროს უნდა განხორციელდეს, რომ მასწავლებელს მის საფუძველზე სწავლების პროცესში შესაბამისი ცვლილების შეტანა შეეძლოს; მოსწავლეს კი უნდა შეეძლოს, სწავლის პროცესში შესაბამისი ცვლილება შეიტანოს, ან შეფასებიდან მიღებულმა უკუკავშირმა მას მოტივაცია გაუძლიეროს. **(გ.ნოზაძე, 2013)**

განმავითარებელი შეფასების არსი სწორედ ისაა, რომ მან სწავლების პროცესის მოდიფიცირებისა და მოსწავლის შედეგის გაუმჯობესებისათვის საჭირო ინფორმაციის მიწოდება უზრუნველყოს. ამასთანავე, ინფორმაცია ისეთ დროს უნდა იყოს მიწოდებული, რომ მოსწავლემაც და მასწავლებელმაც გააცნობიერონ, რა ცვლილებების შეტანა საჭირო სწავლასა და სწავლებაში, რათა სასწავლო მიზნისკენ სვლა წარმატებით გაგრძელდეს.

განმავითარებელ და შემაჯამებელ ტესტირებებს შორის კიდევ ერთი ძირეული განსხვავებაა. მართალია, გაზომვა განმავითარებელი შეფასების საფუძველს წარმოადგენს, მაგრამ მის ინსტრუმენტებში შესაბამისი საზომი კომპონენტი შეიძლება საერთოდ არ იყოს. ამასთანავე, ეს ინსტრუმენტები ხშირად ქულების მინიჭებასაც არ ითვალისწინებენ. განმავითარებელი ტესტირების ინსტრუმენტებიდან მიღებული მონაცემები, ძირითადად, უკუკავშირისა და გეზის მიმცემის ფუნქციას ასრულებს; თავად შეფასების პროცესს კი უფრო პრაქტიკული სამუშაოს სახე აქვს, ვიდრე ტესტირებისა.

ჩვენი მუშაობის პრაქტიკა აჩვენებს, რომ როდესაც მოზარდი რაიმე მასალის სწავლას იწყებს, ხშირად მაღალი შედეგი თავიდანვე არ ჩანს. ამიტომ, საჭიროა სწავლის პროცესშივე მოზარდის აკადემიური პროგრესის ზუსტი გაზომვა და ისეთი გზების დასახვა, რომლებიც მოზარდებს სასწავლო მიზნისაკენ სვლას გაუადვილებს. შესაბამისად, განმავითარებელი შეფასების მიზანსა და დანიშნულებას მოსწავლისა და პედაგოგის ინფორმირება სწავლის პროცესში განხორციელებული პროგრესის შესახებ და ამ გზაზე მათთვის მიმართულების მიცემა წარმოადგენს.

განმავითარებელ და შემაჯამებელ შეფასებებს შორის კიდევ ერთი განსხვავება იკვეთება - არის მოსწავლის როლი .

განმავითარებელი შეფასება მოსწავლის აქტიურ ჩართულობას მოითხოვს და შეიძლება ითქვას, რომ მის აქტიურობაზე მნიშვნელოვნადაც არის დამოკიდებული.

განმავითარებელი შეფასებისას მოსწავლეები საკუთარი სწავლის პროცესის შემოწმებაში აქტიურად უნდა ჩაერთონ და შეფასების ინსტრუმენტიდან მიღებულ უკუკავშირზე დაყრდნობით, საკუთარი ქცევა გარკვეულწილად უნდა შეცვალონ. უკუკავშირი, რომელიც შეფასებას, სწავლებასა და სწავლას აკავშირებს, განმავითარებელი შეფასების ცენტრალური კომპონენტია.

დაკვირვებით იკვეთება, რომ რომ ამ პროცესში მოსწავლეების ჩართულობა სწავლის მოტივაციას აძლიერებს. მოზარდების უშუალო ჩართულობა იძლევა ღირებულ ინფორმაციას იმის შესახებ, თუ რა იცის მოსწავლემ და რისი გაკეთება შეუძლია, რისი სწავლა სჭირდება და რა ნაბიჯებია გადასადგმელი სწავლის ეფექტიანობის ასამაღლებლად. აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ განმავითარებელი შეფასება განსაკუთრებით შედეგიანი დაბალი მოსწრების მოზარდებისთვისაა.

ზოგადად, ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით, მოსწავლეები სემესტრის მანძილზე სამი კომპონენტის მიხედვით ფასდებიან, კერძოდ, ეს კომპონენტებია: საშინაო დავალება, საკლასო დავალება, შემაჯამებელი დავალება. შეფასების სამივე კომპონენტს ერთნაირი წონა აქვს. საშინაო და საკლასო დავალებათა კომპონენტებში გამოიყენება როგორც განმსაზღვრელი, ასევე განმავითარებელი შეფასება. შემაჯამებელი დავალების კომპონენტში - აუცილებელია განმსაზღვრელი შეფასების გამოყენება.

ეროვნული სასწავლო გეგმით, I-IV კლასებში მოსწავლე არ ფასდება ქულებით. ამ კლასებში სემესტრის ბოლოსა და წლის ბოლოს კლასის დამრიგებელმა, საკუთარი და სხვა მასწავლებლებისაგან მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე, უნდა დაწეროს მოკლე, შემაჯამებელი წერილობითი შეფასება, რომელშიც დაახასიათებს მოსწავლეს, აღნიშნავს მის წარმატებებს და მიუთითებს, საკუთარი შესაძლებლობების უკეთ გამოვლენის მიზნით მოსწავლეს გავარჯიშება რაში სჭირდება. **(სწავლება და შეფასება, 2008.)**

თუმცა, ის გარემოება, რომ I-IV კლასებში მოსწავლე არ ფასდება ქულებით, თუნდაც მოსწავლეთა სწავლისადმი დადებითი დამოკიდებულებისა და მოსწავლეთა მოტივაციის ამაღლებისათვის, სასურველია, უმცროსკლასელები გაკვეთილებზე ყოველდღიურად შევაფასოთ; ამისათვის, გამოვიყენოთ წინასწარ მომზადებული შეფასების რუბრიკები. სქემებში საგნობრივი სტანდარტის მიხედვით განვსაზღვროთ ინდიკატორები, შეფასების

The 2nd Teacher Conference “University and School”(Problems of Teaching and Education)
6-7 June, 2014. Materials

კრიტერიუმებში მივუთითოთ, კომპეტენციის დონეები-მაგალითად, მაღალი, საშუალო, დაბალი

მაღალი შეფასება ასევე, შეგვიძლია გამოვხატოთ ღიმილების, ყვავილების, ვარსკვლავების და სხვა ნიშნების მინიჭებით, რასაც წარმატებით ვიყენებთ კიდევ-სწავლების პროცესში.

მაგალითისათვის, გთავაზობთ შეფასების სქემას მათემატიკაში.

შეფასების სქემა

კომპეტენციის დონის აღწერა	შეფასება
სხარტად და ზუსტად ასრულებს გამოთვლებს; სრულად და ადვილი გზით ხსნის ამოცანებს; გამოთქვამს მოსაზრებებს და განმარტავს მოქმედებებსა და მათ შედეგებს	მაღალი სასწავლო მასალას წარმატებით გაართვა თავი
დუნედ და ხარვეზებით ასრულებს გამოთვლებს; სრულად, მაგრამ უხერხული გზით ხსნის ამოცანებს; თვალსაჩინოების საშუალებით წარმოადგენს იდეებსა და ამოხსნის გზებს	საშუალო საჭიროებს დამატებით დამოუკიდებელ მუშაობას უნარ-ჩვევების გაწაფვისთვის
შეფერხებებით და შეცდომებით ასრულებს გამოთვლებს, უხერხული გზით და ნაწილობრივ ხსნის ამოცანებს; უჭირს იდეებისა და ამოხსნის გზების მკაფიოდ წარმოჩენა თვალსაჩინოების გამოყენებითაც კი	დაბალი საჭიროებს შემდგომ მეცადინეობას იმავე საკითხზე მასწავლებლის ხელმძღვანელობით

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. დაწყებითი კლასების მათემატიკის დავალების ბარათები, USAID/G-RIED (საქართველოს დაწყებითი განათლების პროექტი)
2. გ.ნოზაძე, საგანმანათლებლო რესურსები-განმავითარებელი შეფასების შესახებ, ჟურნალი მასწავლებელი, 2013
3. სწავლება და შეფასება, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი, 2008.
4. ეროვნული სასწავლო გეგმა 2011 – 2016 წ.წ.